

ТЕКСТОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИДАННЯ

Опублікувавши книгу «О jedności Kościoła Bożego» 1577 р., Скарга за 13 років здійснив її перевидання під заголовком «O rządzie i jedności Kościoła Bożego pod jednym pastierzem i o Greckim i Ruskim od tej jedności odstąpieniu». Спонукою до цього, на яку посилається автор, стало винищення першого накладу вороже наставленими до книги прихильниками православ'я й, очевидно, протестантських деномінацій. Не відкидаючи згаданого Скаргою мотиву, слід зважати на зміну суспільної ситуації, яка відбулася між 1577 і 1590 рр. у Речі Посполитій, а також еволюцію релігійних поглядів у середовищі вищого духовництва Київської православної митрополії, котре неоднозначно сприйняло відвідини патріарха Єремії Траноса й було вельми стривожене проголошенням 1589 р. Московського Патріархату. Тим-то в другому виданні, яке стало безпосереднім прологом до унійних змагань українсько-білоруського єпископату, змінено заголовок, замість посвяти князеві Костянтину Василю Острозькому введено посвяту королю Сигізмундові III Вазі, істотно розширено другий розділ і помітно скореговано останній, третій розділ.

Ще за життя Скарги вийшло третє видання книги, включеної до складу збірника його проповідей¹. Згодом цей збірник був передрукований отцями єзуїтами у Вільні².

Невдовзі після Берестейського собору 1596 р. Скарга як його безпосередній учасник опублікував у Кракові в друкарні Анджея Пьотрковича два невеликі апологетичні твори: «Synod Brzeski», «Obrona synodu Brzeskiego»³.

¹ Skarga. *Kazania przygodne z innymi drobniejszymi pracami o różnych rzeczach wszelkim stanom należących*, 294–381.

² Skarga. *Kazania przygodne i inne drobniejsze prace*. Cz. 2, 1–83.

³ [Skarga, Piotr, x. SJ]. *Synod Brzeski*.

Російська археографічна комісія, створена 1834 р. при департаменті народної освіти в Санкт-Петербурзі й очолена 1872 р. Володимиром Титовим (Владимир Титов; 1807–1891), включила до сьомого тому серії «Русская историческая библиотека» («Памятники полемической литературы в Западной Руси», кн. 2) усі три твори Петра Скарги¹, окремо додавши до першого видання книжки «O jedności Kościoła Bożego» розділи, відсутні в ньому й додані до видання 1590 р.²

Нарешті, 1885 р. в Кракові накладом о. Людвіка Бобра, архипресвітера інфулата церкви Пресвятої Діви Марії, вийшла друком добірка полемічних творів Скарги³. Ідея видання і його підготовка до друку належала одному з найпопулярніших свого часу краківських проповідників — о. Зигмунтові Голіану (Zygmunt Goliań; 1824–1885). Здобувши докторат після студій у Лювені й Римі, він певний час викладав у Варшавській духовній академії (1862–1867), а потім переїхав до Кракова, служив настоятелем парафії і викладав у Ягеллонському університеті. У політичних суперечках свого часу він виявив себе затятим ультрамонтаністом — прихильником абсолютного підпорядкування помісних Церков папі Римському й захисником цілковитої незалежності Папської держави від світської влади. Певна річ, що Скарга здавався йому однодумцем. На жаль, Голіан помер, не встигнувши написати передмову й побачити книгу надрукованою. У ході підготовки творів до публікації їхній текст був відредагований відповідно до актуальних грамагічних і правописних норм, зберігаючи лексику й, наскільки це можливо, синтаксис автора.

Збірник творів о. Петра Скарги, опублікований 1885 року, покладено в основу пропонованого видання. При цьому в кількох місцях за необхідне визнано доповнити текст книги «O rządzie i jedności Kościoła Bożego» окремими частинами з першого видання («O jedności Kościoła Bożego»).

¹ РИБ. Т. 4, стлб. 223–526, 936–1002.

² Там само, стлб. 527–612.

³ *Skarga. O jedności Kościoła Bożego...*

Так на початку подано передмову до князя Костянтина Василя Острозького за виданням 1577 р., а в третьому розділі тексти з першого видання, випущені у виданні 1590 р., відновлено й набрано письмовою. Додані за виданням «Русской исторической библиотеки» частини подаються без змін орфографії.

Переклад тексту полемічних трактатів о. Петра Скарги здійснив старший викладач кафедри класичних, візантійських і середньовічних студій гуманітарного факультету Українського Католицького Університету Ростислав Паранько за фінансового сприяння Товариства Ісусового в Україні.

архієпископ Ігор Ісіченко (Харків)